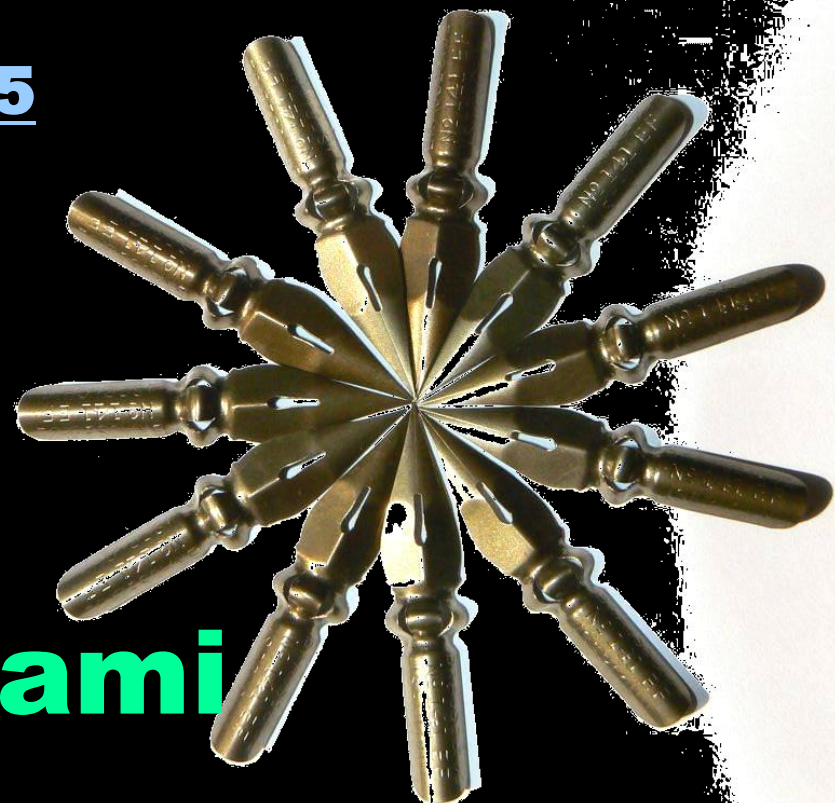

leváci a leváctví – část č. 25

pravák a stříhání nůžkami

aneb

jak jsou konstruovány nůžky a jak jimi praváci stříhají

Pravák a stříhání nůžkami

název školy: Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb,
Komenského 3, Litoměřice

autor: Mgr. Ivo Vodička

anotace: výukový materiál vysvětluje historii nůžek a mechanismus stříhání nůžkami; popisuje mechanismus stříhání pravákem

klíčová slova: historie nůžek, stříhání jako proces

cílová skupina: rodiče, žáci středních pedagogických škol, učitelky mateřských a základních škol

- ▶ **Jak nůžky stříhají**
- ▶ **Motorika ruky při stříhání**
 - ▶ **Historie nůžek**

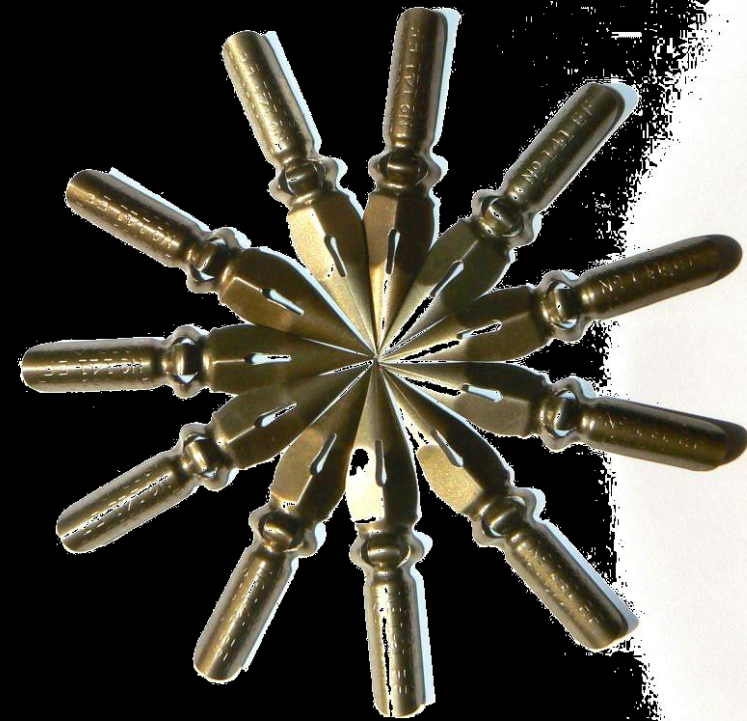
Počátky stříhání nůžkami jsou položeny v rodině a v mateřské škole

- ▶ některé dnešní děti se naučí stříhat samovolně nápodobou od starších sourozenců, rodičů nebo spolužáků ze školky
- ▶ počátky stříhání však cíleně musí položit učitelka MŠ
- ▶ základem pro správné vedení dětí s různou lateralitou je pochopení principu stříhání, konstrukce nůžek a jejich volby
- ▶ ▶ ▶ dítě by si mělo ještě v MŠ vytvořit dostatečně upevněné návyky při držení nůžek, stříhání a obstřihování a také poznat, které nůžky jsou především pro běžnou výtvarnou práci ve škole i doma vhodné.

Je potřeba vědět, že:

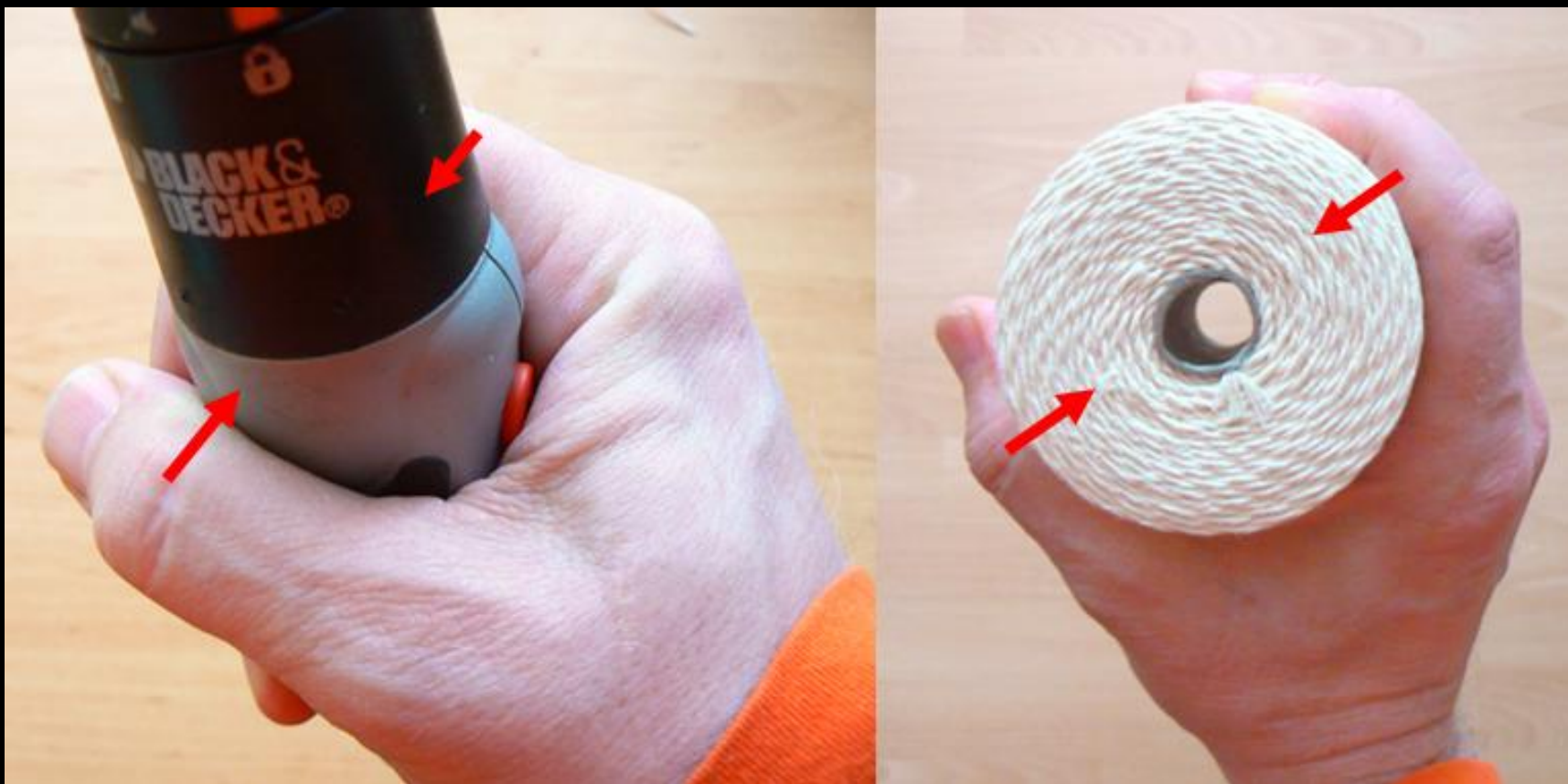
- ▶ stříhání nůžkami je poměrně složitý proces, který je náročný na koordinaci pohybů obou rukou při přidržování stříhaného materiálu a jemnou motoriku stříhající ruky
- ▶ vyžaduje též koordinaci rukou a očí
- ▶ při stříhání je také upevňována soustředěnost, cílevědomost, pečlivost, cit pro proporce a další vlastnosti
- ▶ stříhání je součástí běžných samoobslužných a pracovních činností, není tedy jen prostředkem vyplnění volného času nebo výtvarných aktivit
- ▶ ▶ ▶ pro hodnocení výsledků při práci s nůžkami musíme vzít v úvahu věk dítěte, používané materiály včetně kvality nůžek a složitost vystřihování

Jak nůžkami stříhají praváci?

Praváci a nůžky

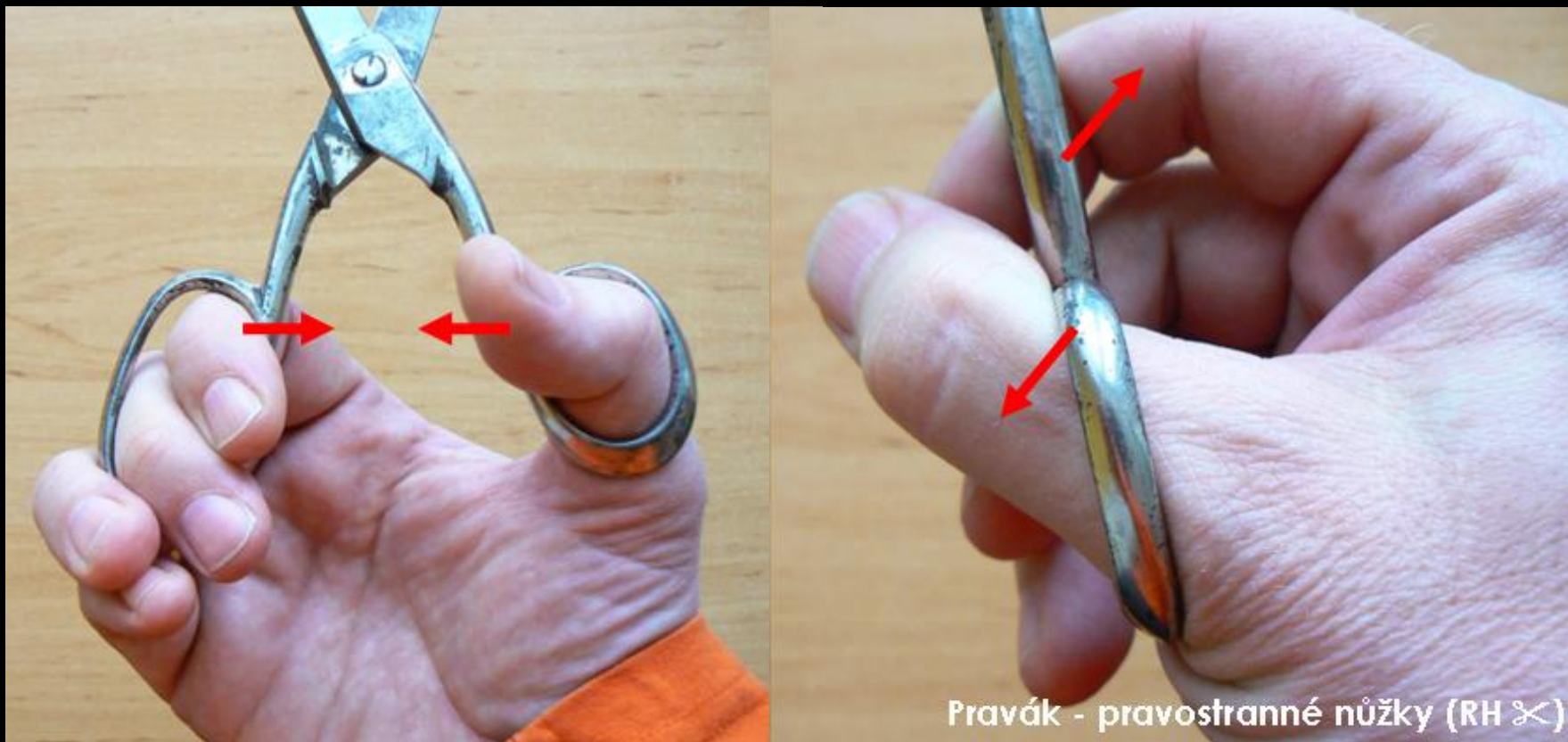
- ▶ konstrukce nůžek vychází z přirozeného úchopu pravou rukou, jejich tvarování se vyvíjelo po mnoho století do současné funkční dokonalosti
- ▶ praváci stříhají svou vedoucí pravou rukou a do místa stříhu nahlížejí pravým okem pod nejkratší a nejprímější drahou
- ▶ technika použití nůžek se mírně liší při odstřihování a při stříhání
- ▶ stříhání papíru i různých materiálů je složitá pracovní činnost, protože vyžaduje značnou koordinovanost pohybů obou rukou, orientaci v prostoru, trpělivost a pečlivost, cílevědomost a další volní vlastnosti důležité pro praktický život
- ▶ ▶ ▶ stříhání je jedna z činností, které převážně děti i baví, a tak je možné ji využívat i pro smysluplné trávení volného času při vystřihování různých vzorů do ubrousků, obstřihávání tzv. "vystřihovánek" a při různých ručních pracích

Konstrukce a držení nůžek vychází z uchopovacího pohybu pravé ruky.

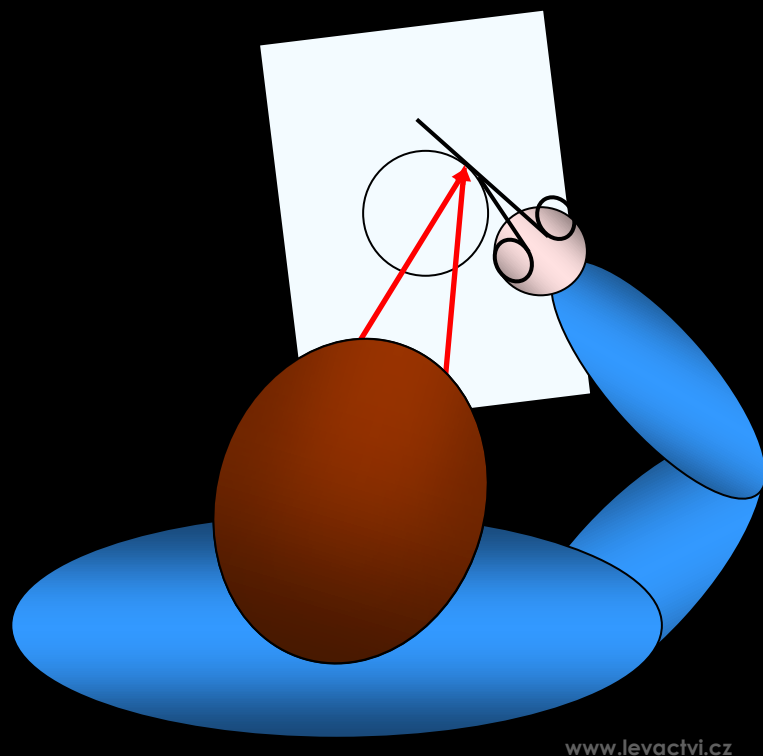

Stříhání tzv. čínskými nůžkami pravou rukou spočívá v tom, že palec a prsty jdou proti sobě a zároveň vybočují tak, aby se nože křížily pod tlakem.

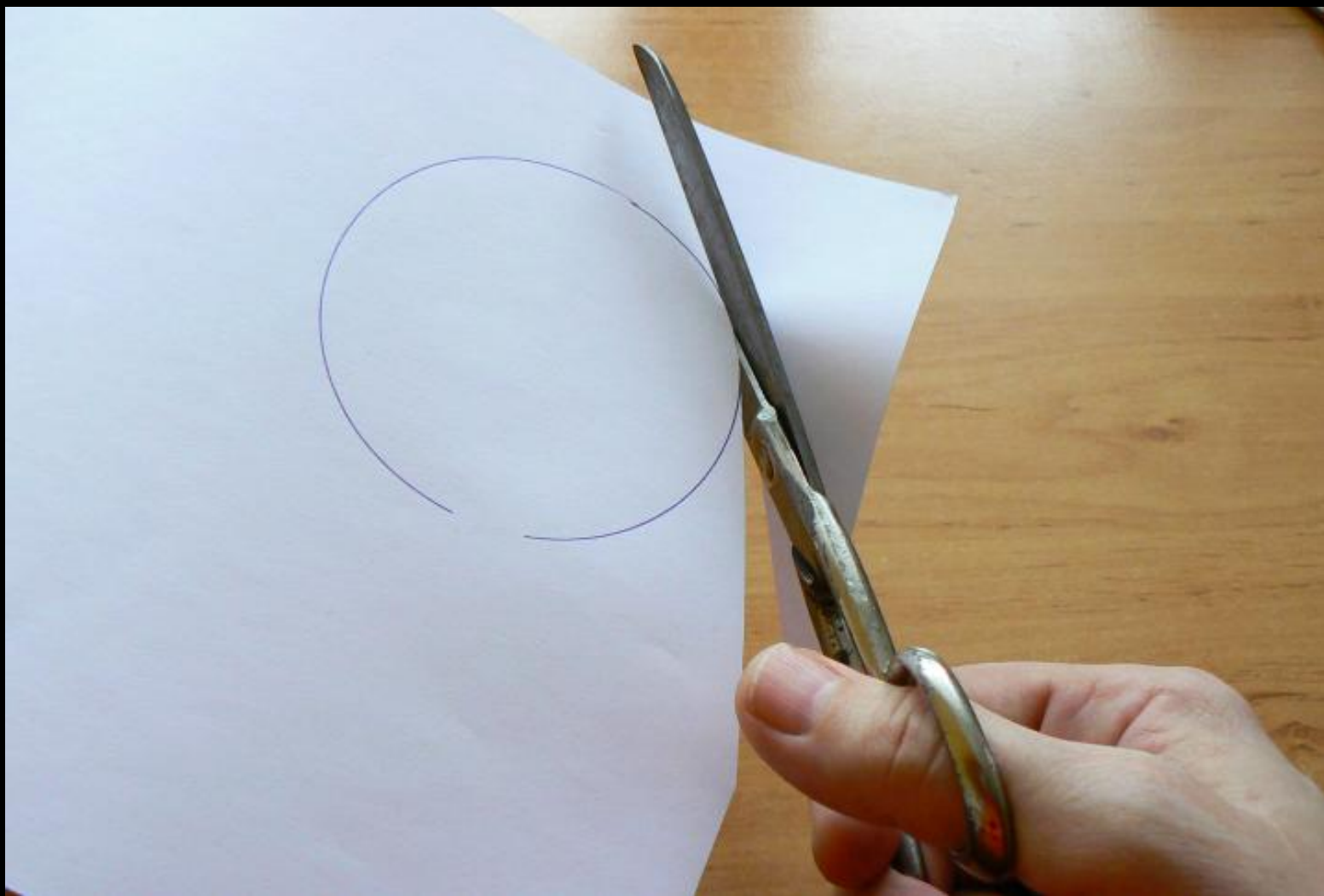
Stříhání není jednoduché - stříhání je kombinací tří pohybů:

- a) současné přitahování obou ok k sobě palcem a prsti proti sobě
- b) oddalování palce a přitahování prstů do dlaně pro větší tlak na tření nožů o sebe, aby vzniklo dostatečně účinné střižné místo
- c) posouvání nůžek po dráze stříhání

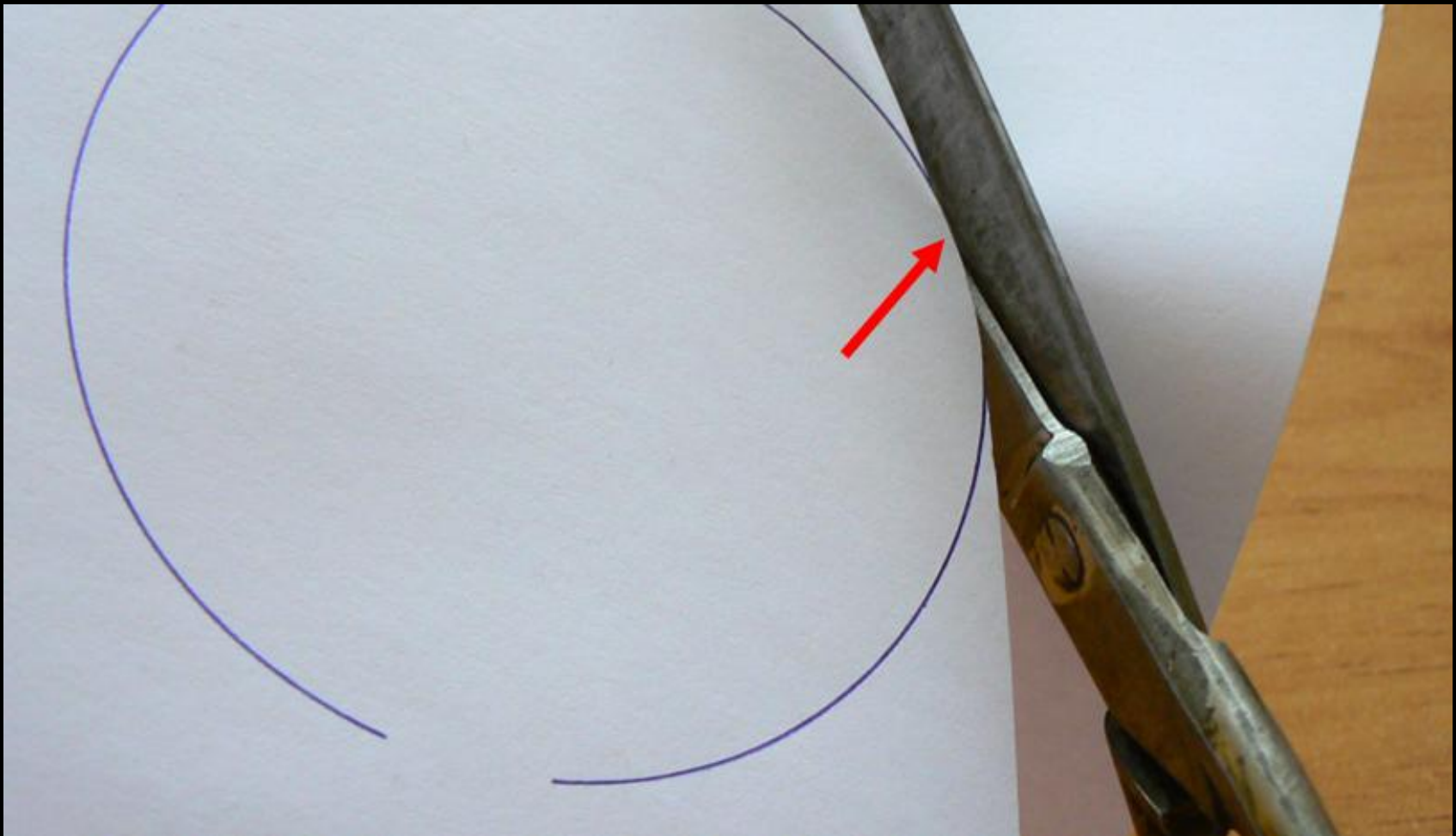

Pravák drží nůžky pro praváky v pravé ruce a stříhá proti směru hodinových ručiček; vidí přímo do střižného bodu, a tak může kontrolovat pohyb nůžek po stanovené dráze naznačené většinou čarou nebo obrysem.

Takto stříhalo 97% testovaných praváků, zbytek stříhá také pravou rukou, ale proti směru hodinových ručiček.

Pravák plně využívá všech možností, které tato činnost vyžaduje. Přirozený pohyb ruky ke středu těla, stisk prstů, možnost vidět do bodu stříhu a konstrukce nůžek jsou v souladu.

Pravák a nůžky pro praváka: takto vidí pravák do místa stříhu - pravý nůž totiž z pohledu až za čarou, podle které se stříhá.

Prohnutí nožů u některých nůžek přispívá k lepšímu přitlaku ve střižném bodu (nůžky pro praváka zde v ruce leváka).

Pro stříhání je velmi důležitý tlak vyvinutý na nože v bodě stříhu. Čím jsou nože otřejší a lépe na sebe doléhají, tím je stříh snazší a přesnější.

Situace při stříhání, kterou každý dobře zná, je odpovědí na to, jak leváci mohou stříhat pravostrannými nůžkami: každý pravák si také stříhá levou rukou nehty na ruce pravé!

Je jen otázkou cviku a trpělivosti, jak tuto práci zvládne!

Historie a druhy nůžek

Tzv. „čínské nůžky“ byly od starověku rozšířeny ve všech civilizacích a používají se pro svou jednoduchou výrobu a spolehlivost dodnes především na postřihování zvířecí strsti, látek a nití.

Příkladem mohou být umělecky zpracované nůžky z období dynastie Tang (618-907) a nůžky na stříhání ovcí vyrobené kovářským způsobem doma.

Tzv. „čínské nůžky“ se dnes objevují spíše ojediněle – tyto současné jsou určeny k odstřihávání nití a párání švů.

Různé druhy nůžek pro praváky, které objevíme i ve vlastní domácnosti: kancelářské, manikúrní, kuchyňské univerzální, na drůbež, krejčovské a mnoho dalších.

Na principu nůžek pracují i různé druhy specializovaných nůžek (krejčovské, lékařské, zahradnické, na plech), ale i kleště různých řemeslných oborů.

Zahradnické nůžky pro praváky - vyrábějí se ale i pro leváky.

Tzv. "terapeutické nůžky nebo tréninkové" mají dvě oka pro prsty za sebou. Používají se při nácviku stříhání u dětí, ale i pro rehabilitační účely u dospělých po úrazech, mozkových příhod a dalších jiných příhodách, které omezují hybnost a koordinaci pohybů. Přední oka jsou pro děti nebo pacienty, zadní pro učitele nebo terapeuta, vyrábějí se i v pravo- i levostranné variantě.

České úsloví „přistříhnout někomu křidélka“ je pevně zakotveno v evropské kulturní tradici - takto „přistřihování křidélek“ ztvárnil v roce 1694 malíř Pierre Mignard (1610 - 1695), za povšimnutí stojí především tzv. čínské nůžky.

Použitá literatura a informační zdroje:

Použitý obrazový materiál:

6. http://en.wikipedia.org/wiki/File:Scissors_china.jpg
<http://en.wikipedia.org/wiki/File:BladeShears.jpg> (nůžky na ovce)
- 8 - 16, 18 - 22. vlastní fotografie a nákres
23. <http://shop2.prolevaky.cz/scripts/podrobnosti.php?IDZ=60>
<http://www.duhovaplaneta.cz/cs/leve-menu/nuzky/nuzky-pinzety/terapeuticke-nuzky-6835.html>
24. <http://www.picstopin.com/473/pierre-mignard-1610-1695-time-clipping-cupids-wings-1694>

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.

Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb, Komenského 3, Litoměřice

ivovodicka@seznam.cz